

Kronika Čechů

Kosmas

Jeden z prvních českých kronikářů, který je významným představitelem české inteligence 11. století, se narodil asi v roce 1045. Jako mladý muž studoval v pražské kapitulní škole a své vzdělání završil v proslulé katedrální škole v Lutychu (dnešní oblast východní Belgie). Po návratu z Lutychu se stal kanovníkem pražské kapituly při biskupském kostele, kde se setkával s osobami z nejvyšších církevních kruhů. Následně přijal 14. února 1099 v Ostřihomi kněžské svěcení, čímž se stal děkanem již zmíněné kapituly, druhým vysokým církevním hodnostářem tohoto sboru. Kosmas zemřel 21. 10. 1125 ve věku osmdesáti let. Byl ženatý a se svojí manželkou Božetěchou (manželství kněží byla tehdy v českých zemích běžná záležitost) měl syna Jindřicha.

Kosmova kronika (Chronica Boemorum)

Kosmas začal své dílo sepisovat mezi lety 1119/1122-1125 ke koci svého života. Není však vyloučeno, že měl první knihu svého díla sepsanou již v roce 1110. Kronika je nedokončená a rozdělená do tří knih. Zachovala se celkem v 15 rukopisech, z nichž nejvýznamnější (rukopis budínský) pochází z přelomu 12. a 13. století. Celé dílo je věnováno mělnickému proboštu Šebířovi.

Jazyk kroniky: latina

Rukopisy: 15 rukopisů (např. Budínský, Lipský, ...)

Pokračovatelé Kosmovi: Mnich sázavský a Vyšehradský kanovník; z Kosmovy kroniky vycházející: tzv. Dalimil, Přibík Pulkava z Radenína a další

Kniha 1.

Tato kniha obsahuje líčení nejstarší doby Čech podle starých pověstí. V úvodu odvozuje vznik českého jazyka a kmene Čechů od biblického příběhu o Babylonské věži. Následuje popis přírodních podmínek během příchodu Čechů do krajiny, načež Kosmas pokračuje už vlastními pověstmi počínaje Krokem a jeho dcerami. Od Bořivojova křtu začíná svatovítský děkan události datovat (počínaje rokem 894). První kniha končí rokem 1037, smrtí knížete Jaromíra.

Kniha 2.

Ve druhé knize jsou popisovány události začínající vládou Břetislava I. a obsahující i nastolení vlády Boleslava II. roku 1092. Předmluva je připsána břevnovskému opatu Klimentovi.

Kniha 3.

Závěrečná třetí kniha navazuje na předešlé vyprávění událostí a výklad pokračuje až do roku 1125, který je rovněž rokem skonu knížete Vladislava. Na konci této části se autor zmiňuje o smrti císaře Jindřicha IV. a o nástupu knížete Soběslava. Závěr třetí knihy někdy bývá považován za začátek knihy čtvrté, avšak jedná se pouze o domněnku. Kosmas zde vzývá

Múzu a vzpomíná na mládí, strávená školní léta v Lutychu a na svého tamějšího učitele Mistra Franka.

Kronika Čechů je bezesporu vynikajícím dílem svého žánru odrážejícím vysokou kulturní úroveň prostředí, ve kterém autor působil, Kosmovo dobré vzdělání a schopnosti.

Edice

Cosmae Pragensis Chronica Bohemorum. Ed. J. Emler. FRB II, Praha 1874.

Cosmae Pragensis Chronica Bohemorum. Ed. B. Bretholz. MGH Scriptores rerum Germanicarum, Nova series II. München 1923.

Český překlad

Kosmas. Kronika Čechů. Argo Praha 2011.

Literatura (k dalšímu čtení)

Marie Bláhová, *Kosmas první český historik*, in: Jarmila Lakosilová (ed.), *Duchem, ne mečem. Fakta úvahy souvislosti*, Praha 2003, s. 16–27.

Jana Nechutová, *Latinská literatura českého středověku do roku 1400*, Praha 2000, s. 67–73.

Dušan Třeštík, *Kosmas. Studie s výběrem z Kosmovy kroniky*, Praha 1972.